

УДК 34.06:351.74+623.09

М. О. БУЧКО,

курсант факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Р. Г. Валєєв, *кандидат педагогічних наук, доцент кафедри тактико-спеціальної*

підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПРАЦІВНИКАМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Автор звертається до аналізу проблем унормування, класифікації спеціальних засобів та проблем порушення прав людини під час неправомірного застосування відповідного поліцейського заходу примусу.

Ключові слова: *поліцейські заходи примусу, спеціальні засоби, порушення прав людини.*

Кардинальне реформування МВС та підлеглих їй сил правопорядку загострює проблеми належної підготовки правоохоронців, у першу чергу, підготовки до тих дій, що пов'язані з обмеженням прав людини. Актуальними є питання застосування примусових поліцейських заходів, зокрема, спеціальних засобів поліцейського. На сьогодні гостро постали питання забезпечення публічної безпеки під час масових заходів, зменшення випадків неправомірного застосування, також запобігання травматизму та завдання шкоди громадянам.

Правнича наука не проходить повз відповідної проблематики. Так, певне висвітлення проблем застосування правоохоронцями спеціальних засобів знаходили своє відображення в працях А. Корінця, Т. Мінки[3], М. Микитюка [4], В. Світличного [7], О. Фролова, П. Федорова, В. Шияна[8], та ін. Метою нашого дослідження є аналіз актуальних питань унормування та застосування спеціальних засобів під час виконання повноважень, покладених на поліцію законом.

Аналізуючи положення статей 42, 45 Закону України «Про Національну поліцію»[1] та стан реалізації «Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року», а саме положень щодо дотримання та забезпечення прав людини, можемо констатувати, що на сьогодні перед органами системи МВС постають проблеми удосконаленням нормативно-правового регулювання підстав і порядку застосування працівниками органів системи МВС фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї, а також негайні завдання зведення до мінімуму проявів порушення прав і основоположних свобод людини під час застосування поліцейських заходів примусу [6].

Перш за все, перелік типів спеціальних засобів, що використовується в діяльності Національної поліції на нашу думку є вичерпним та складає 13 найменувань (ст. 42) [1]. Але засвоєння нормативних підстав застосування спецзасобів, їх тактико-технічних характеристик та формування відповідних практичних навичок поліцейського потребують вдосконалення тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки. Так, як зазначає Світличний В.А., одним із головних питань професійно-технічної підготовки поліцейських є вивчення та розуміння правових основ і вимог законності під час застосування спеціальних засобів [4, с. 140]. У цілому, під час застосування спеціальних засобів поліцейські керуються вимогами таким документів:

- 1) Конституція України (ст. 3, 8, 17, 21, 28, 29, 30, 31, 32, 55);
- 2) Закон України «Про Національну поліцію» (ст. 42, 43, 45), а також інші нормативно-правові акти, що використовуються в діяльності Національної поліції [1];
- 3) постанови Кабінету Міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 та ін.

Щодо класифікації спеціальних засобів, то ми підтримуємо погляди М. А. Микитюка, який виокремлює: засоби індивідуального захисту, активної оборони, забезпечення

спеціальних операцій, пристрої для відкриття приміщень, захоплених правопорушників [3, с. 207–210].

Серед проблем застосування спеціальних засобів останнім часом найбільш гострими є випадки застосування засобів під час затримання правопорушників. З огляду на це, вартує зупинитись на інституті затримання особи, для чого необхідно звернутись до нормативних приписів КУпАП та КПК України, а саме ч. 1, ст. 260 КУпАП, а також наявність достатніх підстав [2].

На нашу думку, потребує уточнень з боку законодавця чи шляхом судового тлумачення терміну, використаного у підпункті «г» пункту 1 ч. 3 ст. 45 Закону України «Про Національну поліцію», «небезпечні дії особи»: «кайданки та інші засоби обмеження рухомості застосовуються якщо особа своїми небезпечними діями може завдати шкоду собі і оточуючим» [1].

У виданні Асоціації Управління моніторингу дотримання прав людини, що присвячено огляду стану дотримання прав людини в діяльності поліції, зазначено, що незаконні затримання залишаються поширеним явищем, про що свідчать результати тематичних досліджень, опублікованих у 2017 році. Водночас будь-яке незаконне затримання є злочином, але реальної відповідальності за такі дії, а також дії, що їх супроводжують – позбавлення права на захист, перевищення влади або службових повноважень, катування тощо не настає.

Звідси можемо відзначити низку наступних проблем:

- 1) відсутність технічних характеристик спеціальних засобів;
- 2) недоліки законодавчого регулювання питання застосування спеціальних засобів;
- 3) недостатня відпрацьованість навичок застосування спеціальних засобів через неналежні професійну підготовку кадрів;
- 4) наявність проявів порушення прав і свобод людини під час застосування спеціальних засобів працівниками Національної поліції.

Отже, у ході здійсненого аналізу можна зробити висновок, що механізм застосування поліцейськими спеціальних засобів потребує подальшого нормативного вдосконалення, правового тлумачення та узагальнення практики його застосування задля уникнення випадків неправомірного використання спецзасобів, порушення прав людини, травмування поліцейських та інших осіб.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 07.03.2019).
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення : закон України від 07.12.1984 № 8073-X // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 07.03.2019).
3. Микитюк М. Аспекти законодавчого регулювання обігу спеціальних засобів. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2013. № 11. С. 147–149.
4. Мінка Т. П. Актуальні питання удосконалення правового регулювання застосування Національною поліцією заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та зброї. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2015. № 4. С. 24–28.
5. Права людини в діяльності української поліції – 2017. Загальний огляд / за заг. ред. Є. О. Крапивіна. Київ : Софія-А, 2018. 36 с.
6. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 07.03.2019).
7. Світличний В. А. Правові підстави застосування спеціальних засобів Національної поліції України // Участь правоохоронних органів та військових формувань України у

забезпеченні громадської безпеки : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. каф. тактики факультету № 1 Нац. акад. НГУ (м. Харків, 30 листоп. 2017 р.). Харків, 2017. С. 16–17.

8. Шиян В. Д., Сторожук І. П. Застосування спеціальних засобів для забезпечення громадського порядку, проведення масових заходів: аналіз, методика, тактика. *Вісник Академії управління МВС*. 2010. № 4 (16). С. 122–128.

Надійшла до редколегії 10.03.2019

УДК 351.745:796.012.63

Ю. В. ВАСЮТА,

курсант навчально-наукового інституту № 1

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

В. В. Бондаренко, кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ

Висвітлено зміст і складові фізичної підготовки працівників Національної поліції України. Охарактеризовано методи фізичної підготовки майбутніх правоохоронців на початковому етапі навчання.

Ключові слова: *Національна поліція України, початковий етап навчання, фізична підготовка, фізичні якості.*

Ефективність боротьби зі злочинністю значною мірою визначається якістю професійної підготовки працівників Національної поліції України [1–3; 6]. Перспективним напрямом удосконалення професійної підготовки майбутніх поліцейських у закладах вищої освіти МВС України є спрямованість навчання не лише на набуття професійно-практичних знань, обумовлених специфікою правоохоронної діяльності, та формування умінь і навичок їх застосування, а й упровадження новітніх методик розвитку фізичних якостей [3; 5]. Достатній рівень розвиненості фізичних якостей – визначальний чинник ефективності формування у майбутніх правоохоронців раціональної техніки виконання поліцейських заходів примусу [1].

Вивченню фізичної підготовки працівників поліції та курсантів закладів вищої освіти присвячено праці низки науковців [1–6]. Ґрунтовний їх аналіз свідчить, що серед учених існують різні думки щодо спрямованості та етапності фізичної підготовки поліцейських.

Так, науковець Ю. А. Компанієць [5] стверджує, що розвиток фізичних якостей майбутніх поліцейських є складним педагогічним процесом, між окремими компонентами якого існують багатосторонні й різнорівневі зв'язки. Вчений наголошує, що практична спрямованість фізичної підготовки є одним із ключових чинників, який визначає зміст, форми та методи навчання. Тобто, ефективне управління навчально-тренувальним процесом із фізичної підготовки майбутніх поліцейських вимагає чіткого визначення пріоритетів розвитку тих чи інших фізичних якостей та добору найефективніших організаційних форм, засобів і методів навчання [3].

Чинним нормативним документом, який визначає зміст і вимоги до організації та проведення занять із фізичної підготовки поліцейських, є наказ МВС України від 26.01.2016 № 50, яким затверджено Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України [7]. Згідно Положення – фізична підготовка є видом службової підготовки і визначається як комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення